

12-nji tema: **Türkmen Türkçesinde Zaman** (Türkmen dilinde wagt (zaman))

Dersiň maksady:

- ✓ talyplara türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik gurluş aýratynlyklaryny öwretmek;
- ✓ talyplara türkmen diliniň sözlük hazynasyny we semantik aýratynlyklary öwretmek;
- ✓ talyplara türkmen dilinde dürli temelar boýunça öz pikirlerini yzygiderli, logiki taýdan dogry beýan etmekligi öwretmek,
- ✓ talyplara türkmen diliniň dürs ýazuw düzgünlerini öwretmek;
- ✓ olara orfografik taýdan ýalňyşsyz beýan etmegiň tärlerini öwretmek;
- ✓ talyplaryň türkmen dilinde sözleýiş medeniýetini we ýazuw endiklerini hem-de başarnyklaryny ösdürmek;
- ✓ dersde türkmen dilini we edebiyatyny oňat öwretmek üçin talyplaryň özara işjeňligini ýola goýmak;
- ✓ türkmen dili we edebiyat sapaklarynda tehnik serişdelerden peýdalanmak;
- ✓ türkmen dili we edebiyaty dersleriniň üsti bilen talyplarda watansöýüjiligi, zähmetsöýerligi, agzybirligi, ahlaklylygy, ynsaplylygy, türkmen milli we dünýä gymmatlyklaryna buýsanç, gözellige söýgi duýgularyny terbiýelemek.

Dersiň wezipeleri:

- talyplaryň türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik başarnyklaryny ösdürmek;
- talyplaryň sözleýiş dilini kämilleşdirmek;
- talyplaryň ýazuw we hatdatlyk endiklerini ösdürmek,
- talyplaryň sözlük üstünde özbaşdak işlerini kämilleşdirmek
- talyplaryň okama we düşünme ukyplaryny ösdürmek;
- talyplaryň gürrüň berme we ýazyp beýanetme endiklerini kämilleşdirmek;
- söz öwrenme endiklerini artdyrmak;
- terjime etme ukyplaryny ösdürmek...

Dersiň görnüşi:

- dilden düşündirme;
- ýazuwdan beýanetme;
- sorag-jogap arkaly berkitme;
- shemaly we tablisaly düşündirme;
- tehniki serişdeler arkaly düşündirme;
- ýumşuň kömegi bilen geçileni gaýtalama...
- öý işi tabşyрма...

Dersiň ýörelgeleri:

- ✚ türkmen filologiýasy baradaky bilimiň mazmuny bilen onuň beýan edilişinin bitewiligini gazanmak,
- ✚ türkmen diliniň beýleki dersler we durmuş bilen baglanyşygyny üpjün etmek;
- ✚ edeplilik, dogry sözlülük, ynsanperwerlik, yzygiderlilik, sylag-hormat we ýaş aýratynlyklara dogry gelmek.

✚ ders we durmuş, teoriýa we praktika gatnaşygy esasynda olaryň özara baglanyşygyny üpjün etmek...

Dersiň usullary:

- ❖ talyplaryň özbaşdak işleri we ýumuşlary barlag etmek;
- ❖ **ACTIV Studio** we **Power Point** maksatnamalaryndan peýdalanmak,
- ❖ türkmen filologiyasy boýunça öwredilýän temanyň prezentasiýasyny geçirmek,
- ❖ diliň grammatik kategoriýalary bilen baglanyşykly kynçylyklarda „**akyly sagady**“, „**akyly kompas**“ „**akyly şejeräni**“ kömege çagyrmak,
- ❖ talyplaryň arasynda özara pikirlenme minutlaryny geçirmek;
- ❖ talyplaryň logiki yzygiderliligine, subut edijiligine ünsi güýçlendirmek;
- ❖ Dersde düşnükçiligi we aýdyňlygy üpjün etmek...

Dersiň görkezme esbaplary:

- okuw kitaplary,
- gepleşik gollanmalary,
- ýazdyrylan ylmy çeşmeler,
- usuly gollanmalar,
- ses ýazgylary,
- deňişli suratlar,
- tablisalar, çyzgylar,
- sözlükler,
- metbugat maglumatlary.

8. WAGT/ZAMAN (ZAMAN)

Türkmençe
Yazıda

Türkçe
Söyleyişte

agşam	<i>agşam</i>	akşam
saba/ir ertir	<i>sava/i:rerti:r</i>	sabah
öylän	<i>öylä:n</i>	ögle
bu gün	<i>bu:n</i>	bugün
ertir	<i>erti:r</i>	yarın
häzir	<i>hä:zir</i>	şimdi
hepde	<i>hepde</i>	hafta
düýn	<i>düýn</i>	dün
sagat	<i>sa:gat</i>	saat
minut	<i>minu:t</i>	dakika
sekunt	<i>seku:nt</i>	saniye
käwagt/käte	<i>kä:wagyt</i> <i>/kä:te</i>	ara sıra
bu agşam	<i>bagşam</i>	bu akşam
saba bilen/ir	<i>savavilen /</i>	sabahleyin
bilen	<i>i:rvilen</i>	
ýakynda	<i>ýaky:nna</i>	yakında
ertesi gün	<i>ertesigün</i>	ertesi gün
bir az öň	<i>bira:z öň</i>	az önce
şu wagta çenli	<i>şi wagyta çenli</i>	şimdiye kadar

uzak gün	<i>uzok gün</i>	bütün gün
günde bir	<i>günnö vir</i>	günde bir kez
gezek	<i>gezek</i>	
ir/ir bilen	<i>i:r/i:r vilen</i>	erken

agşama dogry	<i>agşama dogru</i>	akşama doğru
---------------------	---------------------	--------------

derrew	<i>derröw</i>	hemen
heniz	<i>heni:z</i>	henüz

gijeleyin/gije sine	<i>gi:jeleyin / gi:jesne</i>	geceleyin
----------------------------	------------------------------	-----------

geljek aý	<i>geljek a:y</i>	gelecek ay
------------------	-------------------	------------

bir aýyň içinde	<i>bir a:yň içinne</i>	bir ay içinde
------------------------	------------------------	---------------

uzak wagtlap	<i>uzok wagtla:p</i>	uzun zaman
---------------------	----------------------	------------

aýlyk	<i>a:ylyk</i>	aylık
--------------	---------------	-------

seýrek görnüşde	<i>seýrek görnüşdö</i>	seyrek olarak
------------------------	------------------------	---------------

dynç günleri   *dy:nç günnörü*   pazar günleri

ençeme   *ençeme*   saatlerce
sagatlap   *sa:gatla:p*

gije-gündiz   *gi:je-günnü:z*   gece gündüz

wagtal-   *wagtal-wagtal*   zaman zaman
wagtal